

25 anys de l'obertura de la Casa Salvador Dalí de Portlligat

Fundació Gala-Salvador Dalí

-
- 2 La Casa Salvador Dalí,
tercer vèrtex del Triangle Dalinià
  - 6 Cronologia de la museïtzació
  - 7 Evolució dels espais de visita
  - 8 Restauració de la pedra seca
  - 9 Els 25 anys de la Casa en xifres
  - 10 La Col·lecció de Portlligat:
un recorregut a través
de 3.000 objectes
  - 12 La vinculació amb Cadaqués
  - 12 Visites cèlebres

La Casa Salvador Dalí, tercer vèrtex del Triangle Dalinià

«M'he fet en aquestes pedres, aquí he forjat la meva personalitat, he descobert el meu amor, he pintat la meva obra, he construït la meva casa. No em puc separar d'aquest cel, d'aquest mar, d'aquestes roques, estic lligat per sempre més a Portlligat, on he definit totes les meves veritats més sinceres i les meves arrels».

El taller més perdurable de Salvador Dalí

La Casa Salvador Dalí de Portlligat, que és alhora taller, destaca per 4 trets diferencials:

És l'espai principal de **creació** i, per tant, conserva i mostra encara avui els materials artístics que descriuen al detall el mètode de treball i les tècniques que Dalí va utilitzar des de l'any 1930 fins al 1982: tubs de pintura, vernissos, pinzells, carbonets, etc.

Contenia la **biblioteca** personal de Dalí, concretament 4.300 volums que constitueixen una font bàsica per copsar el bagatge intel·lectual de l'artista, les seves àrees d'interès i de coneixement. Actualment es conserven al Centre d'Estudis Dalinians de la Fundació Dalí.

El taller s'ubica en l'interior de l'**espai vital** de l'artista i, per tant, respira l'atmosfera quotidiana, s'omple d'estris d'ús domèstic. N'és un exemple el porexpan que utilitza per dissenyar el temple de la piscina, o els objectes recuperats d'una llevatada a la platja que formaran part del *Crist de les Escombraries* i de qualsevol de les seves obres pictòriques, escultòriques o intervencions arquitectòniques.

Se situa enmig del **paisatge** que l'artista plasma a les seves teles. A través de dues grans finestres obertes a nord i a llevant entren al taller el paisatge, els cels canviants, la gradació de llums al llarg del dia i de les estacions de l'any, les gammes de blaus i grisos del mar, fins i tot, la fressa de la tramuntana.

Una de les principals línies d'investigació de la Fundació Dalí és l'estudi dels materials artístics. Dels diversos utensilis localitzats al taller i al magatzem de pintures adjacent se n'analitza l'estat de conservació, se'ls identifica i cataloga. El resultat d'aquest estudi progressiu permet avançar en el coneixement de l'obra daliniana des de la vessant tècnica, no tan sols respecte a la col·lecció pròpia de la Fundació Dalí sinó que també ajuda a determinar l'autoria de les obres i l'atribució de les quals és qüestionada. Els estudis ens parlen de procediments, recursos i tècniques, de la tipologia dels diferents estris, dels quals se n'identifiquen les marques comercials, els períodes de fabricació i possible compra per part de l'artista. En definitiva, aporten un corpus d'informació que aprofundeix en el coneixement de l'actitud de l'artista davant del cavallet.

Gala i Dalí a l'interior de Portlligat, 1931

«És a Portlligat on vaig aprendre d'empobrir-me, de limitar i llimar el meu pensament perquè adquirís l'eficàcia d'una destal, on la sang tenia gust de sang, i la mel tenia gust de mel. Una vida que era dura, sense metàfora ni vi, una vida amb la llum de l'eternitat».

Després de ser expulsat del nucli familiar, el jove Salvador Dalí decideix no allunyar-se de la llum de Cadaqués, el poble que l'ha vist pintar des d'infant, i cerca un lloc on recomençar, ara acompanyat de Gala. Adquireix una barraca de pescadors a Lídia Noguera, situada a la badia de Portlligat, amb els diners que ha obtingut de la venda del quadre *La vellesa de Guillem Tell* al vescomte de Noailles, un oli que fa clara referència a la figura paterna.

Pou, barca i xiprer davant de la Casa de Portlligat

Les reformes i ampliacions successives de la construcció primigènia tenen per objecte satisfer les necessitats creatives de Salvador Dalí. Així, aconseguix un espai diàfan on la llum natural entra i on el paisatge de la badia de Portlligat i l'Illa de Sa Farnera penetren a l'interior de la cambra.

Instal·la un mecanisme que li permet pintar les grans teles assegut a la butaca, mentre Gala li llegeix a cau d'orella. Portlligat és el taller d'on han sortit les millors obres de l'època surrealista.

N'és un bon exemple l'oli *Retrat de Gala amb dues costelles en equilibri sobre la seva espatlla* on apareix el pou situat prop de la barca i el xiprer de Portlligat.

Retrat de Gala amb dues costelles en equilibri sobre la seva espatlla, c. 1934

El descobriment d'Amèrica, 1958

Assumpta corpuscularà lapislatzulina, 1952

També obres icòniques dels anys cinquanta i seixanta com *El Crist*, *Assumpta corpuscularà lapislatzulina* o teles de grans dimensions com *La batalla de Tetuan*, *La Pesca de la Tonyina* o *El descobriment d'Amèrica*. És a Portlligat on es conceben els grans projectes del Teatre-Museu Dalí i del Castell dedicat a Gala. Portlligat esdevé, doncs, el centre creatiu per excel·lència de Salvador Dalí. Figueres, Púbol, els hotels Sant Regis de Nova York, Meurice de París o Del Monte Lodge de Monterey (Califòrnia) són tallers efímers, anells que giren al voltant de Portlligat.

Salvador Dalí al taller de Portlligat. Foto Melitó Casals "Meli", c. 1970

Cronologia de la museïtzació

Després de la mort de Gala, el juny de 1982, la Casa de Portlligat va romandre tancada amb pany i clau. El personal que n'havia tingut cura va preservar l'essència i l'atmosfera originals, fins que la Fundació Dalí projecta obrir-la com a Casa-museu. La tasca de museïtzació va ser encomanada al despatx d'arquitectes d'Oriol Clos. El 1991, el Ministeri d'Hisenda assigna les cases de Púbol i Portlligat al Ministeri de Cultura. L'any següent es presenta l'avantprojecte de museïtzació. El 1993 el Ministeri de Cultura en fa la cessió d'ús a la Fundació Dalí. El 1994, s'endega el projecte de rehabilitació de la Casa-Museu de Portlligat amb un cost de 83 milions de Pessetes. El 1996, obre al públic el Castell Gala Dalí de Púbol i, l'any següent, ho fa la Casa de Portlligat en període de prova.

El colomar

El Crist de les Escombraries

Evolució dels espais de visita

El setembre de 1997, la Casa Salvador Dalí obre al públic durant un període de prova de dos mesos i no és fins al 14 de març de 1998, ara fa justament 25 anys, que obre de manera definitiva. En una primera fase, es visiten les estances interiors, el Pati de les Tasses i la Piscina. Progressivament s'anirà ampliant l'espai visitable: dels 522 m² inicials s'arribarà als 4.468 m². El recorregut total inclou el Colomar, la Torre de les Olles, la instal·lació artística *El Crist de les Escombraries*, la Barraca Leveroni, el Garatge i el mirador ubicat del capdamunt del turó. La Torre de les Olles és una construcció circular que Dalí utilitzava com a taller addicional per a la creació d'escultures i com escenari de manifestacions artístiques efímeres que converteix la Casa en un centre de producció cultural permanent i l'Olivar, en una extensió del taller. Situada a la riera de Portlligat, la Barraca Leveroni aporta un espai d'interpretació i d'introducció a la visita. S'hi exposen maquetes que reproduïxen l'evolució arquitectònica de la Casa. El mirador sobre la badia de Portlligat contribueix la contemplació i el gaudi del paisatge. Per al descans dels visitants, s'hi han col·locat cadires de sis potes com les que utilitzava Dalí.

És en aquestes tres petites edificacions: la Barraca Leveroni, la Torre de les Olles i el Garatge, on s'hi projecten diversos continguts audiovisuals, en una clara aposta de la Fundació Dalí per la difusió de la vida i obra de Salvador Dalí de forma que contextualitzin i complementin la visita.

Restauració de la pedra seca

L'obertura de l'Olivar al públic va comportar la restauració d'una gran extensió de feixes amb paret de pedra seca, tant pel que fa a l'estructura de contenció de les feixes, com dels clopers i de les escales d'accés. Aquestes feixes són elements característics del Mediterrani, amb vegetació i estructura pròpies del cap de Creus i de Cadaqués, que trobem sovint en les pintures de Salvador Dalí. La feina de recuperació de les feixes, que va anar a càrrec de professionals de Cadaqués coneixedors de la tècnica de la pedra seca, es va desenvolupar a partir de la documentació del Centre d'Estudis Dalinians i del testimoniatge de la tradició agrícola i constructiva local. Les intervencions efectuades van seguir els principis i normes de la Carta de Florència de 1981 d'ICOMOS (International Council on Monuments and Sites).

Els 25 anys de la Casa en xifres

Aviat hauran visitat la Casa 3 milions de persones, una fita excepcional per aquest espai emblemàtic situat al cor del Parc Natural del cap de Creus. Des de la prova pilot de 1997 i fins al 2022, prop de 2,8 milions de persones n'han gaudit. Es preveu que, en la temporada 2024-2025, s'assoleixi la xifra de 3 milions. La mitjana anual és de 115.000 l'any (excepte l'any del confinament). Cal tenir en compte que la peculiar estructura de l'edifici obliga a limitar-ne l'aforament.

Prop de 3 milions de persones han visitat la Casa

Ingressos

El total d'ingressos per taquilla des de l'obertura és de prop de 23 milions d'euros.

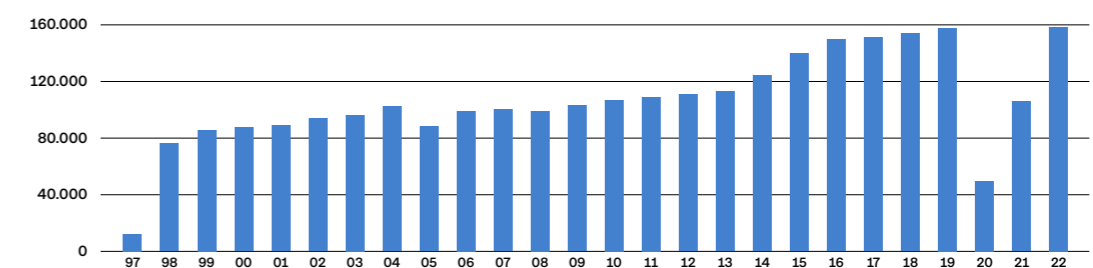
Inversions

Inversió concessió Portlligat	83.975,94 €
Inversions en infraestructures	1.046.939,83 €
Conservació i reparacions	1.173.041,23 €
Total	2.303.957,00 €

Perfil dels visitants

Si bé el visitant va començar sent majoritàriament català, a poc a poc el francès va anar guanyant espai fins arribar al 43%. Actualment, la distribució per procedència és la següent: 11% català, l'11% de la resta d'Espanya, 6% alemany i d'altres en menor proporció. El 63% visita la Casa amb la família i el 21% amb amics. El 33% ha acudit també al Teatre-Museu Dalí de Figueres; el 9%, al Castell Gala Dalí de Púbol i el 3,8% ha visitat exposicions relacionades amb Dalí. Les enquestes de satisfacció recullen valoracions molt favorables, amb puntuacions d'excel·lent (37%) i d'excel·lent (58%).

La Col·lecció de Portlligat: un recorregut a través de 3.000 objectes

A la Casa s'hi poden veure 3.000 objectes que permeten conèixer millor com vivia i treballava Dalí, acompanyat de Gala. Aquesta col·lecció és una obra d'art en si mateixa, que inclou pintures, escultures, mobles, utensilis i objectes d'ús quotidià, cadascun amb una història singular. Junts, configuren un recorregut per la Casa que explica l'origen de la major part de la iconografia daliniana. 3.000 objectes aturats en el temps en l'època compresa entre el 1982 (mort de Gala) i 1989 (mort de Dalí), i és així tal i com es mostren als visitants. D'acord amb la seva natura o funció, aquesta col·lecció es pot classificar en 5 categories, que representen la gran diversitat del què les parets de Portlligat contenen:

Obres artístiques: en destaquen dos esbossos originals que es poden veure al Taller, la instal·lació *Crist de les Escombraries*, els caps de Càstor i Pòl·lux, o intervencions arquitectòniques com les sis xemeneies dissenyades per l'artista

Càstor i Pòl·lux

Mobiliari: des de mobles antics (del segle XVII en endavant) fins a mobles funcionals del segle XX o peces dissenyades per Dalí com l'icònic sofà-llavis

Utensilis d'ús quotidià alguns d'ells per a finalitats creatives com els estris de treball exposats a la zona de l'Estudi (pinzells, tubs de pintura, vernissos, paletes, instruments òptics...), d'altres d'ús domèstic com els objectes del tocador de Gala; d'altres amb una funció decorativa com la gàbia dels grills, els miralls, els barrets de cop, les semprevives o els canelobres

Indumentària: roba i complements com són barrets, mocadors i sabates que recorren tota la segona meitat del segle XX de la mà de dissenyadors com Elsa Schiapparelli, Paco Rabanne, Christian Dior o Pierre Cardin. Així mateix, es conserven teixits del parament de la llar.

Documentació diversa i prop de 4.300 **llibres** que conformaven la biblioteca personal i que actualment es custodien al CED, i són consultables per estudiosos i investigadors. Entre aquests volums, s'hi compten edicions úniques i exemplars rars, fins i tot intervinguts per Dalí, de temàtiques diverses com l'art, filosofia, ciència o literatura universal.

La vinculació amb Cadaqués

Personatges de Cadaqués que han tingut relació amb la Casa en època dels Dalí: la **família Pitxot**, **Lídia Noguer**, qui es creia «La Ben Plantada», **Emília Pomés** per la vinculació amb Anna Maria Dalí, el constructor **Emili Puignau**, el fotògraf i fuster **Joan Vehí**, el xofer i col·laborador **Artur Caminada**, les cuineres **Paquita Llorens** i **Paquita Buetas**, el nen **Joan Figueras** (model d'algunes obres), els **pescadors de Portlligat**, entre d'altres.

Visites cèlebres

Salvador Dalí, en vida, va rebre innumbrables personalitats del món de les arts, la política i els esports. Els **Reis Joan Carles i Sofia** havien fet diverses visites a Portlligat en vida del pintor i la seva dona. En absència dels Dalí, l'any 1999, l'aleshores Rei d'Espanya hi va fer acte de presència amb motiu de la celebració d'una reunió del Patronat de la institució, acompanyat de la resta de patrones i patrons.

En els 25 anys d'existència com a Casa-museu, hi han acudit nombroses celebritats com **Barbra Streisand**, **Joan Manuel Serrat**, **Rosalía**, **Nicolas Cage** i un llarg etcètera.

